

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ТРУДОВИМИ ВІДНОСИНАМИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE MANAGEMENT OF LABOR RELATIONS IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL LEGAL REGULATION

Повалена М.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри теорії права, конституційного та приватного права

Інститут з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ,

доцент кафедри адміністративного та інформаційного права

Інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

Цифрова трансформація сьогодні є невід'ємною частиною розвитку сучасних державних інститутів, що сприяє спрощенню взаємодії між державою, бізнесом та громадянами. Це явище особливо важливе у сфері трудових відносин, де цифрові технології відіграють ключову роль у забезпеченні прозорості, ефективності та захисту прав інтелектуальної власності (ІВ). У глобалізованій економіці, що швидко змінюється, питання захисту прав ІВ набуває особливого значення. Запровадження електронних систем управління правами ІВ автоматизує процеси реєстрації, полегшує доступ до послуг для працівників та роботодавців і забезпечує ефективний захист авторських прав, особливо для тих, хто створює об'єкти ІВ у рамках своїх трудових зобов'язань.

У статті розглядаються сучасні тенденції цифровізації у сфері захисту прав ІВ на міжнародному рівні, а також особливості національного правового регулювання в Україні. Зокрема, аналізується досвід Європейського Союзу (ЄС) та Сполучених Штатів Америки (США) у запровадженні електронних інструментів для захисту прав працівників. Дослідження демонструє, як країни активно впроваджують цифрові інструменти для забезпечення прозорого та ефективного управління правами на ІВ.

У статті також йдеться про проблемні аспекти, з якими стикається Україна на шляху до цифровізації, включаючи необхідність удосконалення національного законодавства. Особливу увагу приділено механізмам, розробленим ЄС для захисту прав працівників у контексті цифрових трансформацій, а також діючим міжнародним стандартам, які сприяють уніфікації правових практик у цій сфері.

Національне правове регулювання в Україні демонструє позитивні зміни, зокрема через розробку стратегій цифрової трансформації, що включають питання ІВ та трудових відносин. Правове забезпечення, визначене Конституцією України, закріплює права працівників на результати їхньої творчої діяльності та захист цих прав у цифровому середовищі. Дослідження вказує на важливість інтеграції міжнародних стандартів у сфері захисту ІВ в українське законодавство як чинника, що сприяє економічному розвитку та забезпечує інтеграцію в глобальну правову систему.

Ключові слова: цифрова трансформація, захист прав інтелектуальної власності, трудові відносини, електронні платформи, автоматизація процесів, міжнародний досвід, національне законодавство, євроінтеграційні процеси, стратегія цифрової трансформації.

Digital transformation is today an integral part of the development of modern state institutions, facilitating the simplification of interactions between the state, business, and citizens. This phenomenon is particularly important in the field of labor relations, where digital technologies play a key role in ensuring transparency, efficiency, and the protection of intellectual property rights (IPR). In a rapidly changing globalized economy, the issue of protecting IPR is of critical importance. The introduction of electronic management systems for IPR automates registration processes, facilitates access to services for employees and employers, and provides effective protection for copyright, especially for those who create IPR objects in the context of their labor obligations.

The article examines contemporary trends in digitalization concerning IPR protection at the international level, as well as the peculiarities of national legal regulation in Ukraine. Specifically, it analyzes the experience of the European Union and the United States in implementing electronic tools for protecting employee rights. The research demonstrates how countries actively develop digital solutions to ensure transparent and efficient management of IPR.

The article also highlights the challenges faced by Ukraine on the path to digitalization, including the need to improve national legislation. Particular attention is paid to mechanisms developed by the European Union for the protection of workers' rights in the context of digital transformations, as well as existing international standards that promote the unification of legal practices in this area.

National legal regulation in Ukraine shows positive changes, particularly through the development of digital transformation strategies that include issues of IPR and labor relations. The legal framework established by the Constitution of Ukraine affirms the rights of employees to the results of their creative activity and the protection of those rights in a digital environment. The research indicates the importance of integrating international standards in the field of IPR protection into Ukrainian legislation as a factor that contributes to economic development and ensures integration into the global legal system.

Key words: digital transformation, protection of intellectual property rights, labor relations, electronic platforms, process automation, international experience, national legislation, euro-integration processes, digital transformation strategy.

Цифрова трансформація є ключовим етапом у розвитку сучасних державних інститутів, оскільки сприяє спрощенню взаємодії між державою, бізнесом та громадянами, підвищуючи доступність та ефективність державних послуг. Зокрема, у сфері трудових відносин цифрові технології стали потужним інструментом, що забезпечує прозорість, ефективність і підвищення рівня захисту прав ІВ. У сучасному світі, де економіка і ринки стають дедалі більш глобалізованими, а інформаційні технології розвиваються вражаючими темпами, питання прав ІВ набувають особливої актуальності. Запровадження електронних систем для управління правами ІВ допомагає автоматизувати

процеси реєстрації прав, спростити доступ до послуг для працівників та роботодавців і забезпечити захист авторських прав працівників, особливо тих, хто створює об'єкти ІВ у рамках своїх трудових зобов'язань.

Міжнародний досвід цифровізації у сфері захисту прав ІВ демонструє, що держави активно розробляють та впроваджують електронні інструменти для забезпечення ефективного захисту прав працівників. ЄС, наприклад, пропонує уніфіковану правову систему захисту прав ІВ через платформи, які підтримують електронну реєстрацію та управління правами. Аналогічно, США мають розвинену систему, що включає електронні реєстри для збере-

ження і захисту авторських прав, а також для запобігання їх порушенню в цифровому середовищі. В обох юрисдикціях цифрові технології сприяють не лише автоматизації процесів, а й забезпечують додаткові правові гарантії для творців об'єктів ІВ.

ЄС посідає одне з провідних місць у сфері цифрового захисту прав ІВ. Європейське патентне відомство (ЕРО) розробило низку інструментів для підтримки реєстрації, пошуку та захисту патентів і авторських прав онлайн. ЕРО надає послуги з електронної реєстрації патентів і доступу до баз даних, що дозволяє користувачам безпосередньо взаємодіяти з системою. З 2021 року ЄС активно впроваджує програму Digital Services Act (DSA), яка регулює онлайн-послуги і захист ІВ в цифровому середовищі, стимулюючи уніфікацію правової практики країн-членів. ЄС розробив численні механізми для захисту ІВ у цифровому середовищі у спільному правовому просторі, зокрема, через Угоду про єдиний ринок.

Програма ЄС «Єдиний ринок» – це програма фінансової підтримки ЄС з бюджетом € 4,2 мільярда, яка розрахована на 7 років (з 2021-го по 2027 роки). Приєднання України до вказаної програми дозволить посилити співпрацю з ЄС, що є особливо актуальним з огляду на євроінтеграційні процеси та набуття Україною статусу кандидата в ЄС [1].

В рамках цієї ініціативи створені загальноєвропейські платформи, такі як Європейська мережа інтелектуальної власності (EUIPO) [2], що дозволяє здійснювати електронну реєстрацію прав ІВ, а також забезпечує роботу електронних баз даних для верифікації та моніторингу порушень прав ІВ. Ця система надає роботодавцям та працівникам єдиний цифровий інструмент для реєстрації об'єктів ІВ, спрощуючи адміністрування і забезпечуючи більшу прозорість у питанні розподілу прав. ЄС також приділяє значну увагу правам працівників у контексті створення інтелектуальних об'єктів у трудових відносинах. За європейським законодавством, права на об'єкти ІВ можуть належати як працівникам, так і роботодавцям, залежно від умов трудового договору та характеру виконуваних працівником завдань. Цифрові платформи EUIPO дозволяють фіксувати інформацію про такі об'єкти, що допомагає уникати суперечок та спрощує процедуру ліцензування або передачі прав ІВ між сторонами.

У США цифровий захист прав ІВ забезпечується завдяки розвинутим інформаційним системам, зокрема через Відомство з авторських прав США (US Copyright Office) [3] та Патентне відомство США (USPTO) [4]. Ці органи надають інноваційні рішення для електронного реєстрування, автоматизованого обліку і управління патентами та авторськими правами. Програма eCopyright значно спростила подання заявок для авторів, включаючи працівників, і захищає їхні права в умовах цифрової економіки.

Аналізуючи розвинену систему для захисту прав ІВ у США, яка охоплює патенти, авторські права та товарні знаки, можна виділити кілька основних аспектів, що сприяють її ефективності. У США відпрацьована комплексна система правового та адміністративного регулювання, яка базується на законодавстві, зокрема Акті про авторське право, Патентному акті та Акті про товарні знаки. Патентне відомство США (USPTO) надає послуги електронної подачі заявок, реєстрації та підтримки прав ІВ, а також доступ до електронних реєстрів, що сприяє швидкості та зручному оформленню прав на винаходи, торговельні марки та твори, забезпечуючи скорочення часу на їх реєстрацію та підвищення прозорості процедур. Окрім того, система захисту ІВ у США передбачає розширені можливості для моніторингу правовласниками можливих порушень прав у цифровому середовищі, наприклад, нелегального використання творів чи товарних знаків. Досвід США у сфері захисту прав ІВ свідчить про те,

що інтеграція цифрових рішень в управлінські та правові захисні процеси значно підвищує ефективність захисту правовласників.

Для України цей досвід є цінним орієнтиром, адже уніфікація та цифровізація національної системи ІВ можуть значно підвищити рівень захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та сприяти інтеграції в міжнародну правову систему.

Міжнародні стандарти в сфері захисту ІВ сприяють створенню єдиних підходів до реєстрації, управління та захисту ІВ у цифровому середовищі, що є особливо важливим в умовах глобалізації та інтенсивного розвитку технологій. Ключову роль у встановленні таких стандартів відіграє Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) [5], яка є частиною системи Світової організації торгівлі. ТРИПС зобов'язує держави забезпечувати належний рівень захисту прав ІВ, встановлюючи мінімальні стандарти, яких мають дотримуватися всі країни-учасниці. Сучасні цифрові технології сприяють реалізації положень ТРИПС, оскільки дозволяють автоматизувати процедури реєстрації, ліцензування та моніторингу об'єктів ІВ. Наприклад, завдяки цифровим платформам, національні та міжнародні реєстри об'єктів ІВ стають більш доступними для правовласників і забезпечують оперативний доступ до інформації про їх реєстрацію та статус. Це полегшує обмін даними між державами, сприяє швидкій адаптації до змін на ринку та зменшує кількість порушень прав ІВ. Крім ТРИПС, у сфері захисту ІВ діють також інші важливі міжнародні угоди, зокрема: Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів [6], яка забезпечує автоматичне визнання авторських прав між країнами-учасницями, до якої Україна доєдналася у 1995 році; Паризька конвенція про охорону промислової власності [7], що встановлює принцип національного режиму для власників патентів і товарних знаків, набула чинності для України 25 грудня 1991 року; Договір про авторське право ВОІВ 2001 року, який враховує сучасні виклики цифрового середовища та адаптує норми захисту авторських прав у цифровому просторі [8].

Впровадження міжнародних стандартів у сфері ІВ для України є не тільки обов'язковим елементом євроінтеграційного процесу, але й важливим фактором економічного розвитку. Застосування міжнародних норм сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату, забезпечує інтеграцію української системи захисту ІВ у глобальні процеси та дозволяє адаптувати національне законодавство до стандартів, що відповідають викликам цифрової економіки.

В Україні спостерігається позитивна динаміка впровадження цифрових технологій у трудових відносинах, зокрема в аспекті захисту прав ІВ. Міністерство соціальної політики України розробило «Стратегію цифрової трансформації та розвитку соціальної сфери на 2025–2027 роки», де питання інтелектуальної власності та трудових відносин є одним із пріоритетів.

Цифрова Стратегія спрямована на підвищення якості життя людей, забезпечення рівного доступу до соціальної підтримки, а також на покращення умов праці для працівників соціальної сфери та оптимізацію використання ресурсів [9].

Право інтелектуальної власності ставить перед собою завдання сприяти стимулюванню творчості, поширенню знань та інноваціям, а також захищати інтереси творців та власників інтелектуальних досягнень [10, с. 168].

До основних законодавчих актів у сфері захисту ІВ та трудових відносин слід віднести першочергово, Конституцію України – забезпечує право кожного на працю та захист результатів своєї творчої діяльності. Право на працю та захист ІВ закріплено у статті 41 Конституції України, яка проголошує право кожного володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, а також результатами своєї праці. Це означає, що кожен працівник, залу-

чений до творчої діяльності в межах трудових відносин, має право на захист результатів своєї роботи, зокрема створених об'єктів ІВ. Стаття 54 Конституції України додатково встановлює право кожного на захист своєї інтелектуальної, творчої власності. Це положення охоплює не лише культурні та наукові досягнення, але й інші форми творчої праці, результати якої можуть бути захищені як інтелектуальна власність. Враховуючи це, працівники отримують право на захист авторських прав, патентів, товарних знаків та інших об'єктів ІВ, створених ними в межах трудових відносин. Закріплення прав на працю та на захист результатів творчої діяльності в Конституції України зобов'язує роботодавців та державу забезпечувати належні умови для реалізації цих прав. Це передбачає не тільки створення правової бази для реєстрації ІВ, а й визначення механізмів, які дозволять працівникам ефективно захищати свої права на результати інтелектуальної діяльності, створені в рамках їх трудових обов'язків.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» [11] регулює правові аспекти авторських прав і закріплює норми щодо прав працівників на інновації, створені в рамках виконання трудових обов'язків. У контексті трудових відносин особливе значення мають положення, що стосуються прав працівників на інновації та творчі результати, створені в рамках виконання трудових обов'язків. Згідно з законом, авторське право на твори, створені працівниками в процесі виконання своїх трудових обов'язків, зазвичай належить роботодавцеві. Однак, закон також передбачає, що працівники мають право на справедливую компенсацію за використання їхніх творів, що є важливим аспектом забезпечення прав авторів у трудових відносинах. Це право закріплене у статті 15 Закону, яка встановлює, що автори мають право на винагороду за використання їхніх творів. Однак, закон визначає й ряд винятків, які можуть забезпечити працівникам більше прав. Наприклад, якщо працівник створив твір поза межами своїх трудових обов'язків, він має право на авторство та захист своїх прав на цей твір. Це сприяє тому, щоб працівники могли реалізувати свої творчі потенціали та інтереси, не будучи обмеженими корпоративними рамками. Закон також містить положення щодо захисту авторських прав, що важливо для забезпечення прав працівників на інновації. Відповідно до статей 29–31, автори мають право на захист своїх прав, що включає можливість звертатися до суду у випадку порушення їхніх прав на твори. Це забезпечує працівникам інструменти для захисту своїх інтересів у випадках, коли їхні права на результати інтелектуальної діяльності можуть бути порушені. Таким чином, Закон України «Про авторське право і суміжні права» регулює важливі аспекти захисту прав працівників на інновації, створені в рамках трудових відносин. Він не лише визначає права авторів, але й створює механізми для їхнього захисту, забезпечуючи справедливую компенсацію та можливість реалізації творчого потенціалу. Це важливий крок у напрямку підтримки інноваційності в Україні та створення сприятливого середовища для творчої діяльності.

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [12] визначає правила та процедури реєстрації та захисту винаходів, корисних моделей і промислових зразків, що створені працівниками під час виконання трудових зобов'язань.

Закон України «Про захист персональних даних» [13] є важливим для захисту цифрових прав працівників, що обробляються на державних платформах, та забезпечує захист персональних даних під час використання цифрових технологій.

Національний орган інтелектуальної власності (НОІВ) [14] реалізує функції управління ІВ в Україні, активно впроваджує електронні послуги для реєстрації та захисту прав ІВ. Зокрема, НОІВ забезпечує доступ до електронного реєстру, що дозволяє працівникам і роботодавцям зручно користуватися послугами з управління правами ІВ.

15 липня 2021 р. Верховною Радою України було ухвалено Закон № 1667-ІХ «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», який визначив організаційні, правові та фінансові засади функціонування правового режиму «Дія Сіті». Це спеціальний правовий режим для ІТ-індустрії, що запроваджується з метою прискорення розвитку цифрової економіки в Україні шляхом створення сприятливих умов для ведення інноваційного бізнесу, розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій і талановитих спеціалістів [15]. Станом на жовтень 2024 року резидентами «Дія Сіті» є 1613 компаній [16].

Закон «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» вводить такі нові поняття, як «гіг-контракт» та «гіг-спеціаліст». Так, відповідно до ст. 1 Закону, гіг-контракт – це цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та/або надавати послуги згідно з завданнями резидента «Дія Сіті» як замовника, а резидент «Дія Сіті» зобов'язується оплачувати виконані роботи та/або надані послуги та забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт та/або надання послуг, а також соціальні гарантії, передбачені розділом V цього Закону. Гіг-спеціаліст – це фізична особа, яка за гіг-контрактом є підрядником та/або виконавцем. Згідно зі ст. 24 Закону № 1667-ІХ особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням гіг-контракту, належать гіг-спеціалісту, який створив такий об'єкт. Майнові ж права інтелектуальної власності на цей об'єкт належать резиденту «Дія Сіті», який є замовником за гіг-контрактом, якщо інше не передбачено гіг-контрактом.

Що ж до прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений при виконанні роботи за трудовим договором, то відповідно до ст. 14 Закону України від 1.12.2022 № 2811-ІХ «Про авторське право і суміжні права» особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір. Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. У разі переходу майнових прав на твір до роботодавця працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем [17].

Статтею 9 Закону України від 15 грудня 1993 р. № 3687-ХІІ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» визначено, що право на реєстрацію службового винаходу (корисної моделі) має роботодавець винахідника, якщо інше не передбачено договором [18].

Отже, у питаннях захисту прав інтелектуальної власності істотних відмінностей між гіг-контрактом і трудовим договором також не виявляється, а от існує відміна між гіг-контрактом та трудовим договором яка полягає у встановленні оплати за виконану роботу. Так, у ст. 19 Закону «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» зазначено, що гіг-спеціалісту виплачується винагорода у розмірі, порядку та строки, визначені сторонами у гіг-контракті. Розмір винагороди за гіг-контрактом може встановлюватися за період або розраховуватися залежно від обсягу виконаних робіт (наданих послуг) чи кількості часу, витраченого на їх виконання (надання). Гіг-контрактом може бути обумовлено збільшення розміру винагороди обставиною, щодо якої невідомо, настане вона чи ні (відкладальна обставина). Допускається встановлення розміру винагороди в іноземній валюті.

Враховуючи зростаючу роль цифрових платформ у забезпеченні прозорості та доступності правових процедур, Єдиний портал державних послуг «Дія» може слугувати важливим інструментом для підтримки захисту прав ІВ в Україні та спрощення адміністративних процедур. «Дія» сприяє захисту прав ІВ шляхом автоматизації адміністративних процесів, надаючи можливість отримувати та обробляти документи в електронному форматі, що може зменшити бюрократичне навантаження і скоротити час, необхідний для реєстрації прав ІВ, оформлення патентів чи товарних знаків. Зокрема, видача рішення про реєстрацію договору, який стосується права автора на твір, здійснюється ДП «Український інститут інтелектуальної власності» у місячний строк від дати державної реєстрації договору [19].

Розгляд заявки на видачу свідоцтва про державну реєстрацію авторського права на твір здійснюється протягом двох місяців з дати надходження до Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» через портал «Дія». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір оформлюється в електронній та/або паперовій формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису відповідно до вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» та Постанови Кабінету Міністрів України від 11.08.2023 № 843 про «Деякі питання реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір». Свідоцтво видається в електронній або паперовій формі відповідно до відомостей про форму та порядок його отримання, зазначених у заяві [20].

Також, наявна можливість в Єдиному порталі державних послуг «Дія» отримати дубліката свідоцтва про державну реєстрацію авторського права на твір. Прозорість та доступність даної системи запобігає недобросовісному використанню об'єктів ІВ, адже інформація про зареєстровані об'єкти ІВ може бути відкритою для правласників та інших зацікавлених сторін. Надається доступ до функцій, які полегшують процеси ліцензування та вирішення спорів, з можливістю автоматичного оновлення інформації про ІВ та уникнення несвочасного реєстрації прав. Інтеграція порталу «Дія» зможе сприяти Україні у зміцненні національної системи захисту прав ІВ, наближаючи її до міжнародних стандартів і покращуючи умови для ведення бізнесу та захисту правласників.

В Системі «Дія», також доступний перелік інших послуг у сфері інтелектуальної власності, а саме: винаходи та корисні моделі; знаки для товарів і послуг; промислові зразки; топографія інтегральних мікросхем; географічні зазначення; сорти рослин; племінна справа.

24 листопада набрав чинності Наказ Міністерства економіки від 16 серпня 2023 року № 11319 «Про затвердження Порядку державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір» який передбачає можливість подання заявки в електронній формі через інформаційно-комунікаційну систему Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій, підписується заявником або його представником з використанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті.

Незважаючи на помітний прогрес у напрямку цифровізації, в Україні існує низка питань які потребують вирішення. По-перше, наявна проблема технічної інфраструктури, яка потребує удосконалення для ефективної роботи єдиного державного електронного реєстру прав ІВ. По-друге, в Україні спостерігається недостатня нормативна регламентація цифрових прав, відсутні чіткі

правові положення, щодо цифрових прав працівників на об'єкти інтелектуальної власності, створені в процесі їх трудової діяльності. Ця прогалина в законодавстві перешкоджає працівникам повноцінно реалізувати свої права на результати інтелектуальної діяльності та створює правову невизначеність у відносинах між працівниками та роботодавцями. По-третє, важливо в процесі цифровізації забезпечити захист даних та конфіденційності, з належним захистом персональних даних працівників та об'єктів ІВ. Підвищена безпека електронних платформ є критично важливою для забезпечення конфіденційності та запобігання витоку чутливої інформації. Це передбачає не лише технічні рішення, а й впровадження відповідних правових норм, що регулюють захист даних. Таким чином, для подальшої цифровізації трудових відносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності в Україні необхідно подолати ці виклики, впроваджуючи інновації, удосконалюючи законодавство та забезпечуючи високі стандарти безпеки даних.

У перспективі розвитку правового регулювання цифрових технологій у сфері захисту прав ІВ в Україні, слід забезпечити успішну цифровізацію та захист прав ІВ працівників. Для цього доцільно удосконалити законодавчу базу шляхом прийняття нових норм, що регулюють цифрові права працівників на об'єкти ІВ у сфері трудових відносин, враховуючи зміни в нормативно-правовому полі відповідно до міжнародних зобов'язань України (Бернська конвенція, Угода TRIPS), впровадити рекомендації міжнародних організацій. Досвід ЄС та США свідчить про важливість адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів, таких як DSA та General Data Protection Regulation (GDPR) для захисту прав працівників та їхніх інновацій.

Висновок. Цифрова трансформація стає важливим етапом у розвитку сучасних інститутів держави, особливо в контексті захисту прав ІВ працівників. Вона сприяє інтеграції новітніх технологій у трудові відносини, автоматизуючи процеси реєстрації та управління правами ІВ, що підвищує їх доступність, прозорість і ефективність. Міжнародний досвід показує, що цифровізація не лише полегшує взаємодію між державою, бізнесом і громадянами, але й забезпечує нові можливості для захисту прав авторів.

Успішні приклади країн ЄС та США ілюструють, як електронні платформи та системи управління ІВ можуть забезпечити високий рівень правового захисту авторів і винахідників. Запровадження таких систем в Україні стане важливим кроком до вдосконалення національного законодавства у сфері ІВ, що, у свою чергу, позитивно вплине на інвестиційний клімат і сприятиме євроінтеграційним процесам.

Однак реалізація цифрових рішень у захисті прав ІВ в Україні стикається з проблемними питаннями, зокрема з недостатньою правовою базою, необхідністю оновлення існуючих механізмів захисту та забезпечення відповідності міжнародним стандартам. У рамках нової Стратегії цифрової трансформації, розробленої Міністерством соціальної політики України, важливо зосередити увагу на інтеграції питань захисту прав ІВ у сферу трудових відносин, оскільки це дозволить підвищити якість життя громадян і забезпечити належний рівень захисту їхніх прав у цифровій економіці.

Цифровізація у сфері захисту прав ІВ не є лише технологічним оновленням, а є необхідним кроком до створення більш ефективної та прозорої системи, яка відповідає викликам сучасного світу. Тому подальші дослідження й удосконалення національного законодавства у цій сфері повинні бути пріоритетними завданнями для України на шляху до інтеграції в міжнародну правову систему.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рада ратифікувала угоду з ЄС про участь України у програмі «Єдиний ринок» 29.06.2023 URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ecopolomu/3729243-rada-ratifikuvala-ugodu-z-es-pro-ucast-ukraini-u-programi-edinij-rinok.html> (дата звернення: 31.10.2024).
2. European Intellectual Property Network (EUIPO) URL: <https://www.euiipo.europa.eu/en> (дата звернення: 31.10.2024).
3. United States Copyright Office (US Copyright Office) URL: <https://www.copyright.gov/> (дата звернення: 31.10.2024).
4. United States Patent and Trademark Office (USPTO) URL: <https://www.uspto.gov/> (дата звернення: 31.10.2024).
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС): Угода; СОТ від 15.04.1994 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/981_018 (дата звернення: 30.10.2024).
6. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів : Конвенція; ВО інтелектуальної власності від 24.07.1971 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_051 (дата звернення: 30.10.2024).
7. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року : Конвенція; Ліга Націй від 20.03.1883 / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_123 (дата звернення: 30.10.2024).
8. Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право: Закон України від 20.09.2001 № 2733-III / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2733-14> (дата звернення: 31.10.2024).
9. Global Digital Social Forum 2024: можливості для громад – напрацьована Стратегія цифрової трансформації та розвитку соціальної сфери на 2025-2027 роки. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/24076.html> (дата звернення: 31.10.2024).
10. Право інтелектуальної власності в цифрову добу. Барановська В.М. *Аналітично-порівняльне правознавство. Електронне наукове фахове видання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»* № 1 (2024) С. 167-171. (дата звернення: 31.10.2024).
11. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2811-20> (дата звернення: 31.10.2024).
12. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3687-12> (дата звернення: 31.10.2024).
13. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI / База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17> (дата звернення: 31.10.2024).
14. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності: Закон України від 16.06.2020 № 703-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/703-20> (дата звернення: 31.10.2024).
15. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 31.10.2024).
16. Реєстр резидентів Дія. City URL: <https://city.diia.gov.ua/registry/resident> (дата звернення: 31.10.2024).
17. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 31.10.2024).
18. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 31.10.2024).
19. Реєстрація договору про права автора на твір. URL: <https://guide.diia.gov.ua/view/reiestratsiia-dohovoru-iaiky-stosuietsia-prava-avtora-na-tvir-2a1c0d99-ad6e-4da1-8883-e7d8f95a8983> (дата звернення: 31.10.2024).
20. Авторське право на твір URL: <https://guide.diia.gov.ua/view/vydacha-svidotstva-pro-derzhavnu-reiestratsiiu-avtorsko-ho-prava-na-tvir-c41142fc-0880-4a51-969b-2> (дата звернення: 31.10.2024).